

VÁRNAI FESZTIVÁL-1968

Idén hetedszer rendezték meg Várnában a bolgár filmek fesztiválját. A „bolgár filmsoda”, amelyet néhány évvel ezelőtt a hazai és a külföldi kritikusok egyöntetűen megjósoltak, nem érkezett el. Az olyan alkotások, mint *A kis szigeten*, a *Baracktolvaj*, vagy a *Kitérő* — továbbra is csupán precedensek maradtak. Ha mégis lemérhető bizonyos fejlődés, az egy-két alkotóegénység olykor váratlan sikerének köszönhető. Erre mutat az is, hogy az idén harmadszor, szinte már hagyományként, ismét elsőfilmes alkotóművész aratott sikert: Metodi Andonov, aki az ismert bolgár író, Bogomil Rajnov forgatókönyvéből készült *A fehér szoba* című filmjével nyerte el a várnai fesztivál nagydíját. Andonov neve eddig sem volt ismeretlen, a jelenleg legnagyobb figyelmet keltő Szatirikus Színház tehetséges rendezője.

Közbevetőleg a fesztiválnak még egy szembeszökő sajátosságáról kell beszélnünk: hiányoztak a bolgár filmművészet elismert rendezői. Néhány éves válsága után egye-

dül Rangel Valcsanov jelentkezett új filmmel. Műve, amelyet műfajilag talán film-vallomásnak nevezhetnénk, sajnos túlságosan is szubjektív, önkényes és rendszertelen ahhoz, hogy sajátos, asszociációs gondolatsorát az ilyenfajta filmek megértésére felkészületlen közönség Figyelemre méltassa. Valcsanov új filmje bizonyára ezért maradt ki a díjazott művek sorából.

Visszatérve Andanov filmje, *A fehér szoba* méltatására, kétségtelen, hogy nemcsak a fesztiválnak, hanem jelenleg a bolgár filmművészetnek is egyik érdekes filmdrámai kísérlete. A film meséjének tulajdonképpeni szövete olyan ember gondolatvilága, akit ágyhoz köt a halálos betegség. Ez a belső világ a létezés tucatnyi mozzanatát őrzi magában, az intim élményektől a társadalmi konfliktusig, amelyeket a ma embere átél. Ezek a gondolatok felidézik a múltat, rendet visznek a káoszba, az eligazodást keresik a jelenben. A jelen hol a hős pillanatnyi állapotán átszűrt fantáziabeli valóság, hol a hőstől független, objektív realitás, amely legyen

Ljudmil Kirkov: Svéd királyok

Wolfgang Staudte bolgár-nyugatnémet koprodukcíós filmje: *Apró titkok*

bármenyire is áhított, szinte teljesen közömbös a hős sorsa iránt. Ez az ember tudományos kutató, aki túlságosan későn kapja meg az engedélyt arra, hogy munkáját nyilvánosságra hozza, bár minden erejét erre a kutatómunkára áldozta. Ez a tény azonban csak ürügy a film alkotója számára, akit mindenekelőtt az invidium és a társadalmi struktúrák kölcsönhatása izgat. Az individuum szemszögéből, figyelemre méltó érzékenységgel vizsgálja a társadalom folyamatait. A film alaphangja lírai—melankolikus. Külön hangsúlyt kap benne, hogy a megoldás végül is kívülről, a hőstől függetlenül érkezik, már nem is használhatja ki. A *fehér szoba* emberséges, meleg érzelmű film, új hangon beszél egy már sokszor feldolgozott témáról.

A legjobb rendezés díját a zsüri megosztva ítélte oda az elsőfilmes Georgi Sztojanovnak *A Penleve- eset*, és Vaszil Mircsevnek a *Tangó* című filmjéért. *A Penleve- eset* című triptichon második novellája — a zsüri és a kritika külön

Naum Sopov *A Penleve- eset* című film főszerepében. Rendező: Georgi Sztojanov

kiemelte — a művészi megvalósítás szerint talán a fesztivál legjelentősebb filmalkotása. A novella a cári hadsereg közkatónájának és tisztjének viszonyát vizsgálja, egyaránt komikus és tragikus szemlélettel.

Jakim Jakimov: A tárgyalás

Ebben a kettős vonzásban aztán fokozatosan kirajzolódik a cári-katonai világ abszurditása. A militarista szellem oly mértékben fetisizálja mindazt, ami kapcsolatban van vele, hogy ebben a helyzetben már nemcsak a tiszteknek kell megadni kötelezően a tiszteletet, hanem mindannak, ami a tulajdonuk, történetünkben tehát egy különlegesen tisztelt — kakasnak is... Georgi Sztojanov érdeme kettős. Egyrészt: képes volt megragadni és beleszöni egy meghatározott figurába

számos jellegzetes nemzeti vonást, másrészt: először neki sikerült életre keltenie egy katona alakjában a bolgár Svejkét.

A Georgi Karaszlanov azonos című novellájából készült *Tangó*, a részben sikeres rendezői elgondolás ellenére sem tudta adekvát formában megjeleníteni az irodalmi alpanyagot. Három cselekményszál bonyolódik a filmben: a halálraírt falusi öszeesküvők csoportja, amely az ítélet végrehajtására várakozik, családtagjaik reménykedése a meg-

Ljudmil Kirkov: Svéd királyok

kegyelmezésben, s az ügyész és egy fanatikus asszony közötti flört, amely végzetesen játszik közre a foglyok kivégzésében. Mindezt a rendező a szokásos ellenpontozással dolgozza fel, s ez jórészt sablonossá is teszi a filmet. A legsikerültebb rész a börtönjelenet. Ebben a rendező erőteljes képekkel ábrázolja a foglyokat megbénító halálfélelmet.

Méltatlanul rekedt kívül a zsüri figyelmén Ljudmil Kirkov lírai, s kicsit keserű hangvételű filmje, egy hatalmas fémkombinát munkásairól szóló *Svéd királyok*. A szituációk komikus felhangja, a történet látszólagos könnyedsége mögött Ljudmil Kirkov nagy invencióval fogalmazza meg az izgató problémát: a társadalom egy bizonyos szakaszában jelentkező aránytalanságot az anyagi gazdagság és a szellemi értékek között. Szpasz, a film hőse, eljut egy modern Fekete tengeri üdülőhelyre, s képtelen beleilleszkedni a szokatlan környezetbe, noha nehéz munkával megkeresett pénzéért valamennyi ajtó megnyílik előtte. Szüntelenül keresi, de végül is képtelen rátalálni arra az életre, amely olyan erősen vonzza. Eddigi életében Szpasz egy valamit tanult csak meg: jól dolgozni. Azt hitte, ez s az érte kapott pénz — minden. A főhős idő előtt otthagyja a tengerparti üdülőhelyet, majd patetikus hangon valóságos történetekként meséli el társainak a csábos találkozásokat és kalandokat, pedig azok csupán kép-

Eduard Zahariev: Veleka égboltja

zetében születtek meg, és soha sem tudta őket realizálni. A film nem egyszerűen és csupán ítélet egy életforma felett, hanem beismerése, a főhős Szpasz korlátoltságának is.

Meg kell még említenünk a fesztivál két másik filmjét, Zahari Zsdanov *Szibél* című munkáját, amely az egyik legszebb és legpoetikusabb bolgár legendát próbálta életre kelteni; a másik, *A tárgyalás* Jakim Jakimov filmje, a fiatal nemzedék néhány problémájára keres választ, sajnos, kissé erőtllenül.

IVALJO ZNEPOLSZKI

Jelenet A Penleve-est című filmből

